

УДК 377.8:378.091.3:159.923.2

DOI <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2026-10.19>

Алла КРОХМАЛЬ

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземної філології та перекладу,

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

krokhmal.alla@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9490-489X

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ПОЗИЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Анотація. Метою статті є теоретичне обґрунтування психологічних і педагогічних чинників, що впливають на формування альтернативної позиції професійної реалізації майбутніх філологів, а також узагальнення практичного досвіду їх реалізації в освітньому процесі. **Методологія.** Для досягнення поставленої мети використано комплекс загальнонаукових методів дослідження: аналіз, синтез, порівняння та узагальнення наукових джерел із проблеми дослідження. Практичну основу становили педагогічне спостереження, аналіз власного досвіду професійної діяльності автора та узагальнення результатів роботи зі студентами спеціальності В11.041 «Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)» Харківського національного університету імені О.М. Бекетова. **Наукова новизна** полягає у тому, що у статті проаналізовано сутність поняття альтернативної позиції професійної реалізації студентів та визначено її місце у сучасній системі професійної підготовки майбутніх філологів. Установлено, що процес її формування визначається взаємодією психологічних і педагогічних та соціальних чинників. До психологічних чинників віднесено мотивацію, самооцінку, саморефлексію, професійну мотивацію, професійну ідентичність, позитивне ставлення до майбутньої професії, усвідомлення професійних перспектив і професійне спілкування. Обґрунтовано, що педагогічними чинниками є мотиваційне стимулювання, створення гнучкого освітнього середовища, розвиток професійної мобільності, критичного мислення, професійна спрямованість навчання, компетентнісний підхід та міждисциплінарна інтеграція. **Висновки.** Доведено, що ефективне формування альтернативної позиції професійної реалізації студентів можливе за умови комплексного поєднання психологічних і педагогічних чинників, інтеграції теоретичної підготовки з практичною діяльністю та створення сучасного освітнього середовища, орієнтованого на потреби ринку праці. Запропоновані підходи сприяють підвищенню професійної мобільності, конкурентоспроможності майбутніх фахівців та їхньої готовності до професійної діяльності в різних сферах застосування філологічної освіти.

Ключові слова: професійна реалізація, альтернативна позиція професійної реалізації майбутніх філологів, психологічні чинники, педагогічні чинники, професійна мотивація, практико-орієнтоване навчання, геодезія та землеустрій.

Alla KROKHMAL

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of Foreign Philology and Translation,

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

krokhmal.alla@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9490-489X

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL FACTORS OF FORMING AN ALTERNATIVE POSITION OF PROFESSIONAL REALIZATION OF FUTURE PHILOLOGISTS

Abstract. The purpose of the article is to theoretically substantiate the psychological and pedagogical factors that influence the formation of an alternative position of professional realization of future philologists, as well as to generalize the practical experience of their implementation in the educational process. To achieve the set goal, a set of general scientific research methods was used: analysis, synthesis, comparison and generalization of scientific sources on the research problem. The practical basis was pedagogical observation, analysis of the author's own experience of professional activity and generalization of the results of work with students of the specialty B11.041 «Philology (Germanic languages

© А. Крохмаль, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

and literatures (including translation), the first – English)» of O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv. **The scientific novelty** is the fact that the article analyzes the essence of the concept of alternative professional realization of students and determines its place in the modern system of professional training of future philologists. It is established that the process of its formation is determined by the interaction of psychological and pedagogical factors. Psychological factors include motivation, self-esteem, self-reflection, professional motivation, professional identity, positive attitude towards the future profession, awareness of professional prospects, and professional communication. It is substantiated that pedagogical factors are motivational stimulation, creation of a flexible educational environment, development of professional mobility, critical thinking, professional orientation of training, competency-based approach and interdisciplinary integration. **Conclusions.** It is proved that the effective formation of an alternative position of professional realization of students is possible under the condition of a comprehensive combination of psychological and pedagogical factors, integration of theoretical training with practical activities and creation of a modern educational environment focused on the needs of the labor market. The proposed approaches contribute to increasing professional mobility, competitiveness of future specialists and their readiness for professional activity in various areas of application of philological education.

Keywords: professional realization, alternative position of professional realization, philological students, psychological factors, pedagogical factors, professional motivation, practice-oriented learning, GIS.

Постановка проблеми. В умовах сучасних трансформацій українського суспільства сьогодні особливої уваги заслуговує освітній процес в університетах, що готують молодих фахівців, необхідних країні. Проблема професійної реалізації є достатньо вагомою в суспільстві, оскільки багато молодих людей їдуть з України закордон, не маючи можливості професійної реалізації на українському ринку праці. Однією з причин відсутності можливості професійної реалізації молоді в українському суспільстві є низькі заробітні плати, але більш вагомою причиною є відсутність знань усіх сфер, де вони можуть мати можливість реалізуватися відповідно до здобутої кваліфікації. Саме тому університети мають приділяти велику увагу формуванню у студентів альтернативної позиції професійної реалізації з метою формування у них не лише чіткого розуміння усіх професійних сфер відповідно до їхньої спеціальності, а й завдяки практиці, мати розуміння в якій саме сфері їм цікаво працювати й професійно розвиватися.

Аналіз джерел та останніх досліджень. Питання професійного становлення особистості, професійної реалізації та професійного саморозвитку особистості досліджуються багатьма вченими в педагогіці. Водночас із вивченням внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на розвиток особистості, які розглядаються в працях І. Дружиніної [3]. Т. Ямчук розглядає психологічні детермінанти, як чинники формування професійної ідентичності майбутніх фахівців [10]. Питаннями педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців займалися такі вчені, як Т. Шмоніна, Л. Сподін та Т. Гуцан [2; 8; 9].

Водночас аналіз наукових праць багатьох українських та іноземних учених свідчить про те, що питання формування альтернативної позиції професійної реалізації молодих фахівців в Україні потребує вивчення, що забезпечить у подальшому формування у випускників університетів залишатись і розвиватись у своїй професії саме в Україні.

Мета статті – теоретичне й практичне обґрунтування педагогічних і психологічних чинників, що впливають на формування альтернативної позиції професійної реалізації студентів на прикладі студентів Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова спеціальності В11.041 «Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)».

Виклад основного матеріалу. Поняття «альтернативна позиція професійної реалізації» тісно пов'язана з такими науковими напрямами, як педагогіка, психологія й соціологія, та зі здатністю особистості пристосовуватися та реалізовуватися у професійній сфері відповідно до вимог і потреб суспільства та його змін, що є результатом розвитку цього суспільства. Питання формування альтернативної позиції професійної реалізації студентів, зокрема студентів-філологів, сьогодні для України є надзвичайно важливим і гострим. Випускники університетів мають чітко розуміти і мати не лише теоретичні знання, а й практичне уявлення про ті сфери і напрями, де вони мають можливість реалізовуватися у професії згідно з отриманими дипломами. Із погляду соціології це надзвичайно важливе питання, оскільки демографічна проблема, яка

вже виникає в українському суспільстві, може бути вирішена залученням молодого покоління до життя й праці в Україні.

Вирішення проблеми формування альтернативної позиції професійної реалізації студентів, що є рішенням соціальної проблеми, є результатом впливу педагогічних й психологічних чинників, що впливають на її формування. Розкриваючи поняття педагогічних та психологічних чинників, що впливають на формування альтернативної позиції професійної реалізації студентів, слід, перш за все, визначитися з поняттям «чинник» узагалі. За визначенням Т. Ю. Ямчук, чинник є похідним поняттям від понять «чинити», «діяти» як умови, що має прямий вплив на перебіг певного явища [10]. Із погляду психології виділяють зовнішні й внутрішні чинники, що впливають на особистість. До зовнішніх чинників відносять саме соціальні, що можуть виступати як стимулом для формування особистості, так і гальмом. Внутрішні чинники, на думку І. А. Дружиніної, є взаємовпливом якостей та властивостей особистості, що за певних умов не можуть реалізовуватися, і, таким чином, можна говорити про психологічний потенціал особистості, що є само по собі потенційною енергією [3].

Якщо дивитися на психологічні чинники з погляду формування альтернативної позиції професійної реалізації студентів вищої школи, то можна чітко виділити зовнішні й внутрішні чинники її формування. До зовнішніх чинників формування альтернативної позиції професійної реалізації студентів можна віднести такі соціальні факти сучасного українського суспільства, як економічний спад, нестача робітників у всіх сферах, небезпека життя й багато інших, що є результатом війни, яка триває нині на території України. Особливо гостро ці чинники проявляються в містах, що знаходяться недалеко від лінії фронту, наприклад Харків. Із погляду внутрішніх чинників для студентів іноземної філології можна перетворити їхній психологічний потенціал (потенційну енергію) на фактичний, що знаходить свою реалізацію у професійній сфері. Досягти цього можна так саме за допомогою практичного застосування теоретичних знань під час практичної підготовки у професійній сфері. Тобто з погляду чинників, що впливають на формування альтернативної позиції професійної реалізації

студентів, слід зазначити, що це той вплив на молоде покоління, що за умов правильного підходу допоможе сформувати у них альтернативну позицію професійної реалізації саме у своїй країні, незважаючи на ті соціальні процеси, що в ній відбуваються.

Т. Ю. Ямчук виділяє певну категорію психологічних детермінантів, що сприяють розвитку професійної ідентичності майбутніх фахівців, серед яких: ідеальні образи професії, поінформованість, усвідомлення своєї приналежності до професії, емоційно-позитивне сприйняття майбутньої професії, можливість соціальних перспектив у професії, професійне спілкування і взаємодія студентів із фахівцями професійної спільноти та ін. [10]. Із погляду педагогіки ці психологічні детермінанти є чинниками, що впливають і на формування альтернативи професійної реалізації майбутнього фахівця. Серед названих детермінантів слід зазначити поінформованість, емоційно позитивне сприйняття майбутньої професії, можливість соціальних перспектив у професії, професійне спілкування та взаємодію студентів із фахівцями професійної спільноти, коли йдеться про формування альтернативної позиції професійної реалізації студентів іноземної філології Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекегова. Поінформованість – це той детермінант, що є основою у формуванні альтернативної позиції професійної реалізації, оскільки перш ніж спробувати свої знання під час практики, студенти мають їх отримати, а разом із цим й інформацію, у яких саме сферах вони можуть реалізовуватись як професіонали. Наприклад, вступаючи на іноземну філологію, абітурієнти часто уявляють себе як викладачі або перекладачі, але в процесі навчання вони знайомляться з багатьма іншими сферами, де вони можуть реалізовуватися, маючи диплом бакалавра або магістра іноземної філології, а саме: медіа, діджитал-комунікації, копірайтинг, аудіовізуальний переклад, контент-менеджмент та ін. Емоційно позитивне сприйняття майбутньої професії є тим детермінантом, що сприяє формуванню у студентів залишатись у професії згідно з отриманим дипломом. Цей детермінант гарно проявляється саме в практичних спробах себе в різних сферах. Із цією метою проводяться не лише практики в кінці кожного

курсу, а й на практичних заняттях студенти мають можливість спробувати себе як фахівці в тій чи іншій сфері. Наприклад, на заняттях з аудіовізуального перекладу студенти мають можливість представити свої проєкти з перекладу медійної продукції або ж виступити перекладачами на презентаціях студентів технічних спеціальностей, зокрема спеціальності «Геодезія та землеустрій». У процесі формування альтернативної позиції професійної реалізації у студентів іноземної філології ХНУМГ ім. О.М. Бекетова велика увага приділяється такому детермінанту, як професійне спілкування та взаємодія студентів із фахівцями професійної спільноти. Кожен рік студенти мають можливість брати участь у міжнародному форумі іноземними мовами «Дослідження і освіта у глобалізованому світі: процеси євроінтеграції», що проводиться на базі ХНУМГ ім. О.М. Бекетова за підтримки міжнародної організації TESOL Ukraine. На форумі студенти мають можливість представити результати своїх досліджень, узяти участь в обговоренні професійних проблем, поспілкуватися з представниками не лише інших вищих навчальних закладів України, а й із представниками університетів з усього світу.

Розглядаючи педагогічні чинники, що впливають на формування альтернативної позиції професійної реалізації, слід дати визначення поняттю «педагогічні чинники». Із погляду педагогіки чинники – це сукупність педагогічних факторів, що сприяють розвитку формування альтернативної позиції професійної реалізації студентів вищої школи. Т. Шмоніна вважає, що під педагогічними умовами слід розуміти якісні характеристики основних важливих процесів, явищ, чинників освітнього середовища, які: упроваджуються й реалізуються цілеспрямовано в освітньому середовищі; уможливають упровадження педагогічних завдань; зумовлюють планомірне дослідження та сприяють його апробації; привносять ефективні результати навчально-виховного процесу [9]. Своєю чергою, Л. Сподін розглядає поняття «педагогічні умови» як підпорядкованість зовнішнім і внутрішнім чинникам, де зовнішні чинники впливають на зміст, організацію навчально-виховного процесу закладу освіти, удосконалення освітнього матеріалу, міжособистісні взаємодії майбутніх

фахівців; внутрішні чинники сприяють надбанню професійної мотивації, досягненню самовдосконалення, формуванню вподобань та зацікавленості у професійному становленні [8, с. 47].

Із погляду видів педагогічних чинників різні вчені дають різні класифікації. Т. Гуцан визначає такі педагогічні умови: 1. Оновлення змісту професійної підготовки шляхом розроблення та впровадження в навчальний процес спецкурсів, які доповнюють навчальний план. 2. Формування у студентів позитивної мотивації до професійної діяльності. 3. Підвищення якісного рівня діяльності кафедри та моніторинг змін на основі розроблення і реалізації комплексної цільової програми [2, с. 9].

На основі аналізу робіт учених-педагогів та з практичного досвіду роботи зі студентами іноземної філології Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова виділено основні чинники, що сприяють формуванню альтернативної позиції професійної реалізації студентів: мотиваційне стимулювання, гнучке освітнє середовище, формування професійної мобільності, розвиток критичного мислення, компетентнісний підхід, професійна спрямованість навчання, міждисциплінарна інтеграція.

Одним із важливих чинників у педагогіці у формуванні альтернативної позиції професійної реалізації студентів є мотивація. На практичних заняттях та лекціях студенти завжди мають чути мету, з якою вони вивчають цей курс та конкретну тему. У них має постійно формуватися розуміння не лише предмета чи конкретної теми, а й розуміння, де саме та як вони зможуть застосувати ці знання практично у своєму професійному житті. Наприклад, вивчаючи курс аудіовізуального перекладу, студенти не лише відкривають для себе нову сферу, у якій вони можуть реалізовуватись як перекладачі, а й у самому курсі є певні теми, що знайомлять їх із більш вузьким, але сучасним напрямом реалізації у майбутній професії, наприклад інклюзією. У цій темі студенти знайомляться з особливостями перекладу для людей із проблемами слуху чи зору. Ураховуючи той факт, що наше суспільство все більше й більше говорить про інклюзію, оскільки багато людей з'являється з проблемами слуху та зору як результат отриманих травм і

поранень, ця сфера професійної реалізації для студентів є надзвичайно актуальною.

Процес навчання у вищій школі за останні роки повномасштабної війни в Україні зазнав багатьох змін, які постійно відбуваються відповідно до ситуації на той час, коли проходять заняття, у чому й полягає такий чинник, як гнучке освітнє середовище. У прифронтових містах, таких як Харків, навчання відбувається здебільшого онлайн, що є запорукою безпеки студентів і сприяє їх зосередженню на предметі, не викликаючи у них стрес. Але навіть коли практичні заняття або лекції проходять онлайн, може виникнути ситуація, коли з метою безпеки студенти мають від'єднатись і перейти в більш безпечні місця. У такому разі студентам пропонується виконати завдання асинхронно й прислати викладачеві. Це сприяє утриманню інтересу студента до предмету й засвоєння ним знань, які стануть йому в нагоді під час практики або ж на наступному практичному занятті. Так само в моменти перебоїв з електропостачанням робота зі студентами коригується, вносяться деякі корективи, щоб інтерес до предмета і майбутньої професії залишався високим та стійким.

Із цим чинником пов'язаний наступний, що є необхідним не лише для формування альтернативної позиції професійної реалізації студентів, а й формує сучасних фахівців на ринку праці, здатних працювати в сучасному українському суспільстві, – чинник формування професійної мобільності. Цей чинник особливо проявляється під час практичної підготовки і практичних занять, де студенти виконують завдання, максимально наближені до професійного життя. Наприклад, студенти-магістри на практичних заняттях виступають перекладачами конференції, що проводиться серед студентів-бакалаврів першого курсу спеціальності «Геодезія та землеустрій». Такий вид роботи навчає їх не лише використовувати знання, отримані на багатьох курсах, пов'язаних з їхньою спеціальністю, та курсі аудіовізуального перекладу, а й учить професійній мобільності, умінню реагувати на обставини професійно й швидко, учить критичному мисленню.

Професійна спрямованість навчання є одним із чинників, що є необхідним, коли йдеться про формування альтернативної позиції професійної реалізації. Цей педагогічний

підхід поєднує здобуття академічних знань із практичними потребами майбутньої професії. Вона формує у студентів мотивацію, професійні інтереси та навички. Саме у цьому полягає альтернативна позиція професійної реалізації студентів. Нині випускник факультету іноземної філології – це не лише перекладач чи викладач, як було багато років тому, а й спеціаліст у багатьох інших сферах, де він має можливість використовувати знання, отримані в університеті. Сьогодні студенти, що отримали диплом філолога іноземної філології, можуть знайти свою професійну реалізацію у сфері медіа, діджитал-комунікації, SMM, міжнародних проєктів, HR, копірайтингу, EdTech, контент-менеджменту та багатьох інших. Завдання вищої школи – побудувати навчальний процес так, щоб студенти не лише отримали інформацію про ці сфери, а й спробували себе в них на практиках або ж на практичних заняттях. Це допоможе їм визначитися з професійною сферою, у якій вони зможуть реалізовуватися в майбутньому відповідно до їхнього диплому, у чому й полягає формування альтернативної позиції професійної реалізації майбутніх спеціалістів.

Висновки. Проведене дослідження продемонструвало, які педагогічні й психологічні чинники впливають на формування альтернативної позиції професійної реалізації студентів на прикладі студентів спеціальності B11.041 «Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)» Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова. До психологічних чинників були віднесені зовнішні соціальні обставини, пов'язані з воєнними, економічними та демографічними викликами та внутрішні особистісні ресурси студентів, такі як професійна мотивація, усвідомлення власного потенціалу, професійна ідентичність, позитивне ставлення до майбутньої професії та готовність до професійної мобільності.

До педагогічних чинників, що впливають на формування альтернативної позиції професійної реалізації студентів, були віднесені мотиваційне стимулювання, створення гнучкого освітнього середовища, професійна спрямованість навчання, компетентнісний підхід, розвиток критичного мислення, міждисциплінарна

інтеграція та організація практико-орієнтованої підготовки. Було продемонстровано, наскільки важливим для формування альтернативної позиції професійної реалізації студентів є поєднання теоретичних знань із практичним їх застосуванням із метою надання студентам можливості не лише дізнатися про можливі сфери їхньої професійної реалізації, а й спробувати себе практично у цих сферах. Саме такий підхід допомагає студентам зрозуміти, у якій саме сфері, відповідно до їхньої кваліфікації, вони б хотіли реалізовуватися.

Таким чином, слід зазначити, що на формування альтернативної позиції професійної реалізації студентів впливають як педагогічні, так і психологічні чинники. Урахування цих чинників та застосування їх у комплексі сприяють формуванню альтернативної позиції

професійної реалізації студентів, що є гарантією того, що після закінчення університету майбутні молоді спеціалісти реалізуються професійно у сфері, що відповідає їхній отриманій спеціальності.

Перспектива подальших досліджень полягає у поглибленому вивченні взаємозв'язку внутрішньої та зовнішньої мотивації майбутніх фахівців іноземної філології з формуванням їхньої альтернативної позиції професійної реалізації. Особливого значення набувають розроблення та експериментальна перевірка педагогічних умов і методичного забезпечення розвитку мотиваційної готовності студентів до усвідомленого вибору альтернативних напрямів професійної діяльності в умовах трансформації сучасного професійного середовища.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
2. Гуцан Т. Г. Формування готовності майбутнього вчителя економіки до профільного навчання старшокласників : дис. ... канд. пед. наук. Житомир, 2011. С. 9–10.
3. Дружиніна І. А. Психологічні чинники розвитку професійної ідентичності майбутніх практичних психологів : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2009. 253 с.
4. Заволодько Г., Каук В. Підвищення мотивації та залученості студентів у навчальний процес: продуктові підходи та роль кооперації. Вища освіта України. 2025. № 4. С. 76–81. [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.4\(99\).10](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.4(99).10)
5. Карамушка Л. М., Бондарчук О. І., Грубі Т. В. Психологічні чинники професійного вигорання працівників Державної фіскальної служби України : монографія. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2015. 254 с.
6. Кузікова С. Б., Пухно С. В. Особливості мотивації навчання студентів педагогічних спеціальностей закладу вищої освіти. Слобожанський науковий вісник. Серія «Психологія». 2024. № 1. С. 90–94. DOI: <https://doi.org/10.32782/psyspu/2024.1.16>
7. Ременюк Я. Мотивація учіння студентів як предмет психологічного дослідження. Вісник Національного університету оборони України. 2025. № 1(83). С. 137–147. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2025-83-1-137-147>
8. Сподін Л. А. Педагогічні умови формування професійної спрямованості особистості студентів вищих аграрних закладів освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2001. 228 с.
9. Шмоніна Т. А., Глухов І. Г. Сучасні підходи до розуміння поняття «педагогічні умови». Педагогічні науки. 2011. № 59. <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/download/3752/3283>
10. Ямчук Т. Ю. Психологічні чинники розвитку професійної самоідентичності майбутніх психологів : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2017. 23 с.
11. Rezvan O., Krokhmal A. Peculiarities of Pedagogical Internship Organization For Future Specialists of Foreign Philology in Blended Learning. Educational Challenges. 2022. Vol. 27, Issue 2. P. 169–184. DOI: <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2022.27.2.12>

REFERENCES:

1. Druzhynina, I. A. (2009). *Psykhologichni chynnyky rozvytku profesiinoi identychnosti maibutnykh praktychnykh psykhologiv* [Psychological factors in the development of professional identity of future practical psychologists] [Candidate dissertation, H. S. Kostyuk Institute of Psychology of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine]. [in Ukrainian].
2. Honcharenko, S. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian pedagogical dictionary]. Lybid. [in Ukrainian].

3. Hutsan, T. H. (2011). Formuvannia hotovnosti maibutnoho vchytelia ekonomiky do profilnoho navchannia starshoklasnykiv [Formation of future economics teachers' readiness for specialized education of high school students] [Candidate dissertation, Zhytomyr Ivan Franko State University]. [in Ukrainian].
4. Zavolodko, H., & Kauk, V. (2025). Pidvyshchennia motyvatsii ta zaluchenosti studentiv u navchalnyi protses: Produktovi pidkhody ta rol kooperatsii [Increasing student motivation and engagement in the educational process: Product approaches and the role of cooperation]. *Vyshcha osvita Ukrainy*, 4(99), 76–81. [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.4\(99\).10](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.4(99).10) [in Ukrainian].
5. Karamushka, L. M., Bondarchuk, O. I., & Hrubii, T. V. (2015). Psykholohichni chynnyky profesiinoho vyhorannia pratsivnykiv derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy [Psychological factors of professional burnout among employees of the State Fiscal Service of Ukraine]. *Medobory-2006*. [in Ukrainian].
6. Kuzikova, S. B., & Pukhno, S. V. (2024). Osoblyvosti motyvatsii navchannia studentiv pedahohichnykh spetsialnostei zakladu vyshchoi osvity [Specific features of learning motivation among students of pedagogical specialties in higher education institutions]. *Slobozhanskyi naukovyi visnyk. Seriia: Psykholohiia*, (1), 90–94. <https://doi.org/10.32782/psyspu/2024.1.16> [in Ukrainian].
7. Remeniuk, Ya. (2025). Motyvatsiia uchinnia studentiv yak predmet psykholohichnoho doslidzhennia [Students' learning motivation as a subject of psychological research]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, 83(1), 137–147. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2025-83-1-137-147> [in Ukrainian].
8. Spodin, L. A. (2001). Pedahohichni umovy formuvannia profesiinoi spriamovanosti osobystosti studentiv vyshchykh ahrarykh zakladiv osvity [Pedagogical conditions for the formation of professional orientation of students of higher agricultural educational institutions] [Candidate dissertation, Central Institute of Postgraduate Pedagogical Education of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine]. [in Ukrainian].
9. Shmonina, T. A., & Hlukhov, I. H. (2011). Suchasni pidkhody do rozuminnia poniattia «pedahohichni umovy» [Modern approaches to understanding the concept of «pedagogical conditions»]. *Zbirnyk naukovykh prats «Pedahohichni nauky»*, (59). Retrieved from <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/download/3752/3283> [in Ukrainian].
10. Yamchuk, T. Yu. (2017). Psykholohichni chynnyky rozvytku profesiinoi samoidentychnosti maibutnikh psykholohiv [Psychological factors in the development of professional self-identity of future psychologists] [Abstract of candidate dissertation, H. S. Kostiuk Institute of Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine]. [in Ukrainian].
11. Rezvan, O., & Krokhmal, A. (2022). Peculiarities of pedagogical internship organization for future specialists of foreign philology in blended learning. *Educational Challenges*, 27(2), 169–184. <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2022.27.2.12>

Дата першого надходження статті до видання: 03.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 13.08.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.10.2026